

PRENUMERATA:

Z odnośnieniem do domu
lub przesyłką pocztą:
rocznie 24 mk., półrocz-
nie 12 mk., kwartalnie
6 mk., miesięcznie 2 mk.

Numer pojedynczy
15 fenigów.

MONITOR POLSKI

WYCHODZI CODZIENNIE Z WYJĄTKIEM NIEDZIEL I ŚWIĄT.

OGŁOSZENIA.

„Monitor Polski“ przyj-
muje ogłoszenia rzado-
we, instytucji społecz-
nych i użyteczności pu-
blicznej, zaś od osób
prywatnych, tylko takie,
które wynikają ze sto-
sunku do władz rzado-
wych i powyższych in-
stytucji.

Cena za wiersz drobnego
pisma (petit) po tekście
1 Mk.

Redakcja i Administracja Pl. Małachowskiego Nr. 4.

Redakcja otwarta od 9—1 i 5—6 p. p.

Redaktor przyjmuje od 11—12 w południe.

DZIAŁ URZĘDOWY.

D E K R E T

Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego w przedmiocie przepisów tymczasowych o Urzędach Ziemskich.

My, RADA REGENCYJNA KRÓLESTWA
POLSKIEGO, postanowiliśmy i stanowimy, co
następuje:

Do czasu wydania przez sejm ustawy o urzę-
dach ziemskich zastosowanie mieć będą prze-
pisy do niniejszego dołączone.

Dan w Warszawie, dnia 11 października
1918 roku.

† Aleksander Kakowski, Arcybiskup
Józef Ostrowski
L. S. Zdz. Lubomirski.

Prezydent Ministrów:
w z.

B. Broniewski.

Minister Rolnictwa i Dóbr Koronnych:

St. Dzierżbicki.

Przepisy Tymczasowe o urzędach ziemskich.

DZIAŁ I.

Organizacja i zakres działania urzędów ziemskich.

Art. 1. Celem wykonywania zarządu spraw
ziemskich należących do zakresu działania Mi-
nisterstwa Rolnictwa i Dóbr Koronnych i roz-
strzygania sporów w zakresie tego zarządu,
powołane zostają Urzędy Ziemskie.

Art. 2. W szczególności do zakresu działa-
nia urzędów ziemskich należą: sprawy doty-
czące regulowania struktury gospodarstw rol-
nych, scalania gruntów, układu służebności,
podziału gruntów wspólnych, meljoracji rol-
nych i regulowania obrotu ziemią, — wszelkie
sprawy, jakie z mocy ustaw obowiązujących na-
leżały do kompetencji urzędów włościańskich
wszystkich stopni, o ile nie zostały przekazane
innym władzom, oraz te sprawy, jakie będą
urzędem ziemskim przekazane przez ustawę
lub rozporządzenie albo polecenie rządowe.

A. Komisarze Ziemscy.

Art. 3. Komisarz Ziemski:

- dokonywa, stosownie do przepisów pra-
wa, czynności przygotowawczych i prze-
prowadza dochodzenia potrzebne do de-
cydowania sprawy przez Komisję Ziem-
ską Okręgową oraz uczestniczy w jej
posiedzeniach z głosem doradczym;
- pełni czynności szczególnie sobie prze-
kazane przez ustawę lub rozporządzenie
albo polecenie rządowe.

Art. 4. Komisarzy Ziemskich mianuje Mini-
ster Rolnictwa i Dóbr Koronnych, który też,
stosownie do ujawnionej potrzeby, wyznacza
liczbę i siedziby komisarzy w okręgu każdej
Komisji Ziemskiej Okręgowej.

Art. 5. Do pomocy Komisarzowi Ziemskie-
mu przydana będzie potrzebna liczba podko-
misarzy, mianowanych przez Ministra Rol-
nictwa i Dóbr Koronnych, oraz urzędników po-
mocniczych i kancelaryjnych (art. 18).

Podkomisarz może zastępować Komisarza
we wszystkich jego czynnościach urzędowych.

B. Komisje Ziemskie Okręgowe.

Art. 6. Komisja Ziemska Okręgowa:

- rozpoznaje w pierwszej instancji spra-
wy, rozstrzyga spory i wydaje decyzje
w zakresie działania Urzędów Ziem-
skich;
- zatwierdza sporządzone lub zaświadczo-
ne przez Komisarzy akty układów i inne
czynności postępowania regulacyjnego;
- rozpatruje zażalenia na czynności Ko-
misarzy Ziemskich.

Art. 7. Liczbę, okręgi i siedziby Komisji
Ziemskich Okręgowych ustala Rada Ministrów
na wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Ko-
ronnych.

Art. 8. Komisję Ziemską Okręgową stanowią:

- Prezes;
- Inspektor Ziemski Okręgowy;
- potrzebna liczba stałych członków, mian-
owanych przez Ministra Rolnictwa i
Dóbr Koronnych z pośród osób, posia-
dających dostateczną znajomość prawa
i stosunków rolnych;
- potrzebna liczba członków zaproszonych
na przeciąg trzech lat przez Minister-
stwo Rolnictwa i Dóbr Koronnych na
przedstawienie organizacji zawodowych
rolniczych, wśród nich przynajmniej
połowa przedstawicieli drobnej wła-
sności rolnej.

Art. 9. Prezesa Komisji Ziemskiej Okręgo-
wej mianuje Rada Regencyjna na wniosek Mi-
nistra Rolnictwa i Dóbr Koronnych.

Art. 10. Prezes Komisji Ziemskiej Okręgo-
wej kieruje pracami Komisji, przewodniczy na
posiedzeniach Komisji, ma nadzór ogólny nad
Komisją, której przewodniczy, oraz nad dzia-
łalnością Urzędów Ziemskich i urzędników po-
mocniczych w swoim okręgu.

Art. 11. Wrazie, jeżeli prezes z jakiegokol-
wiek powodów czynnym być nie może, zastę-
puje go w przewodniczeniu na posiedzeniach
Komisji starszy nominacją lub wiekiem z po-
śród obecnych stałych członków Komisji, w po-
zostałych czynnościach urzędów — Inspektor Ziem-
ski Okręgowy.

Art. 12. Liczbę przedstawicieli rolników w
Komisji Ziemskiej Okręgowej, oraz spis insty-
tucji powołanych do przedstawienia kandyda-
tów ustala Minister Rolnictwa i Dóbr Koron-
nych co trzy lata.

Powołane instytucje przedstawiają kandyda-
tów w podwójnej liczbie, połowę z nich Mini-
ster Rolnictwa i Dóbr Koronnych zaprasza na
członków Komisji, pozostałych — na ich zastęp-
ców.

Członkowie Komisji — rolnicy — powoływani
będą na posiedzenia kolejno, po dwóch na każde
posiedzenie.

Członkowie Komisji wezwani na posiedze-
nie winni stawić się w oznaczonym terminie
lub usprawiedliwić swoją nieobecność wobec
Prezesa Komisji zawczasu, aby dać możliwość
powołania następnego z kolei członka lub za-
stępcy.

Nieusprawiedliwione niestawiennictwo po-
ciąga za sobą nałożenie przez Prezesa Komisji
kary pieniężnej do stu marek.

Członek Komisji, po raz trzeci nie przyby-
wający na posiedzenie bez usprawiedliwienia,
będzie ponadto wykreślony z listy członków
Komisji.

Art. 13. Dla prawomocności decyzji Komisji
konieczną jest obecność przynajmniej trzech
osób, w tej liczbie: przewodniczącego, jednego
stałego członka Komisji, oraz przedstawiciela
rolników, reprezentującego drobną własność
rolną.

Art. 14. Wrazie niemożności przybycia na
posiedzenie Komisji, Inspektor Ziemski Okrę-
gowy deleguje zamiast siebie jednego z pod-
władnych sobie Komisarzy.

Art. 15. Komisarze Ziemscy powoływani bę-
dą na posiedzenia Komisji, celem dawanania po-
trzebnych wyjaśnień i referowania spraw przez
siebie prowadzonych; będą oni mieli jedynie
głos doradczy.

Komisja może powołać na posiedzenie bie-
głych z głosem doradczym.

Art. 16. Przy Komisji Ziemskiej Okręgowej
urzęduje Inspektor Ziemski Okręgowy, miano-
wany przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Koron-
nych.

Art. 17. Inspektor Ziemski Okręgowy:

- uczestniczy w posiedzeniach Komisji
Ziemskiej Okręgowej oraz zastępuje jej Preze-
sa, stosownie do art. 11;
- kieruje działalnością Komisarzy i urzęd-
ników pomocniczych i sprawuje nad nią nad-
zór techniczny.

Art. 18. W miarę potrzeby powołani będą
urzędnicy techniczni, a mianowicie: rewident
pomiarów, geometry, urzędnicy meljoracyjni
i inni referenci specjalni.

Przy Komisji Ziemskiej Okręgowej urzędu-
je kancelarja, złożona z sekretarza, kancelistów
i urzędników rachunkowych, oraz służby.

Urzędników technicznych, oraz sekretarzy
komisji mianuje Minister Rolnictwa i Dóbr Ko-
ronnych; urzędników kancelarji i służbę mian-
uje Prezes Komisji Ziemskiej Okręgowej.

C. Główna Komisja Ziemska.

Art. 19. Główna Komisja Ziemska:

a) rozstrzyga w drugiej instancji sprawy
przechodzące pod jej rozpoznanie wskutek od-
wołania się stron od decyzji Komisji Ziemskich
Okręgowych lub w drodze art. 59 ustawy ni-
niejszej;

b) rozpoznaje sprawy, oddane sobie do zde-
cydowania przez Ministra Rolnictwa i Dóbr
Koronnych.

Art. 20. Główną Komisję Ziemską przy Mi-
nisterstwie Rolnictwa i Dóbr Koronnych sta-
nowia:

- Minister Rolnictwa i Dóbr Koronnych —
jako prezes;
- Wiceprezes Głównej Komisji Ziemskiej;
- Główny Inspektor Ziemski;
- potrzebna liczba członków stałych Ko-
misji, mianowanych przez Ministra Rolnictwa
i Dóbr Koronnych z pomiędzy osób, posiada-
jących dostateczną znajomość prawa i stosun-
ków rolnych;
- potrzebna liczba członków zaproszonych
na przeciąg trzech lat przez Ministra Rolnic-
twa i Dóbr Koronnych na przedstawienie or-
ganizacji zawodowych rolniczych, a wśród nich
przynajmniej połowa przedstawicieli drobnej
własności rolnej.

Art. 21. Wiceprezesa Głównej Komisji Ziem-
skiej mianuje Rada Regencyjna na wniosek
Ministra Rolnictwa i Dóbr Koronnych.

Wiceprezes Głównej Komisji Ziemskiej w za-
stępstwie Ministra kieruje pracami Główniej
Komisji Ziemskiej przewodniczy na jej posie-
dzeniach, ma nadzór nad Komisją Główną, a
także nad Komisjami i Urzędami Ziemskimi
Okręgowymi w zakresie kompetencji Komisji.

Jeżeli wiceprezes z jakiegokolwiek powodów
czynnym być nie może, zastępuje go w prze-
wodniczeniu na posiedzeniach Główniej Komisji
Ziemskiej starszy nominacją lub wiekiem z po-
śród obecnych członków stałych Komisji, a w
pozostałych czynnościach urzędowych Główny
Inspektor Ziemski.

Art. 22. Głównego Inspektora Ziemskiego

mianuje Minister Rolnictwa i Dóbr Koronnych.

Główny Inspektor Ziemski:

a) uczestniczy w posiedzeniach Głównej Komisji Ziemskiej;

b) kieruje działalnością Inspektorów Ziemskich Okręgowych i sprawuje nad nią nadzór techniczny.

Art. 23. W przedmiocie powoływania do udziału w Głównej Komisji Ziemskiej i uczestniczenia w jej posiedzeniach przedstawicieli rolników ma zastosowanie art. 12 ustawy niniejszej.

Art. 24. Dla prawomocności decyzji Głównej Komisji Ziemskiej konieczną jest obecność przynajmniej 5 osób; w tej liczbie przewodniczącego, inspektora głównego, jednego członka stałego Komisji oraz dwóch przedstawicieli rolników, a z nich przynajmniej jeden winien być przedstawicielem drobnej własności rolnej.

Inspektora Głównego może zastępować z upoważnienia Ministra inny urzędnik Ministerstwa.

Art. 25. Główna Komisja Ziemska może zwać na posiedzenia Inspektorów i Komisarzy oraz biegłych celem wysłuchania ich wyjaśnień. Wezwani nie mają prawa głosu w Komisji.

Art. 26. Personel techniczny i kancelaryjny, niezbędny dla prac Głównej Komisji Ziemskiej, złożony z potrzebnej liczby referentów specjalnych, sekretarzy i innych urzędników, wyznaczony będzie przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Koronnych.

D. Nadzór.

Art. 27. Minister Rolnictwa i Dóbr Koronnych sprawuje naczelną nadzór służbowy nad wszystkimi Urzędami Ziemskimi.

Nadto sprawują nadzór: Wiceprezes Komisji Głównej i prezesi Komisji Okręgowych oraz Inspektor Główny i Inspektorzy Okręgowi w zakresie wskazanym w tekście niniejszej ustawy.

DZIAŁ II.

Postępowanie w urzędach ziemskich.

Art. 28. Zakres działania Urzędów Ziemskich Okręgowych obejmuje sprawy, dotyczące nieruchomości położonych w ich okręgach.

Jeżeli nieruchomość leży w kilku okręgach, lub z innego powodu wyniknie spór pomiędzy urzędami okręgowymi co do ich właściwości, rozstrzyga Główna Komisja Ziemska.

Art. 29. Jeżeli w toku sprawy okaże się, że nie należy ona do zakresu działania Komisji Ziemskiej Okręgowej, Komisja winna niezwłocznie umorzyć sprawę, jeżeli nie należy ona do Urzędów Ziemskich w ogóle, lub przekazać właściwej Komisji Ziemskiej celem dalszego biegu.

Art. 30. Powzięte prawomocne decyzje Komisji Ziemskich mają moc i znaczenie wyroku sądowego.

Art. 31. Przy postępowaniu regulacyjnym (sealaniu gruntów, układzie służebności i t. p. regulowaniu struktury gospodarstw rolnych), przygotowanie sprawy, sporządzenie projektu i przedłożenie go do zatwierdzenia należy do Komisarzy Ziemskich; rozpatrzenie i zatwierdzenie projektów oraz rozporządzenie o wykonaniu zatwierdzonych planów należy do Komisji Ziemskiej Okręgowej, a w wypadkach odwołania się stron od decyzji Komisji Ziemskiej Okręgowej — do Głównej Komisji Ziemskiej.

Art. 32. Urzędnicy Ziemi i członkowie Komisji ulegają wyłączeniu na ogólnych zasadach wyłączenia sędziów w sprawach cywilnych (Ust. Post. Cyw. art. 667 i nast.).

Żądanie wyłączenia zgłaszać należy do właściwej Komisji Ziemskiej.

Wyłączeni nie mogą brać udziału w rozstrzygnięciu spraw ani pełnić czynności przygotowawczych lub wykonawczych.

Art. 33. Osoby zainteresowane, uprawnione do uczestnictwa w sprawie, mogą brać udział w postępowaniu przed Urzędami Ziemskimi osobiście lub powierzyć zastępstwo pełnomocnikom.

Nieletni i pozbawieni zdolności działania prawnego biorą udział w sprawie za pośrednictwem swoich opiekunów i kuratorów (zastępców prawnych).

Dla nieobecnych winni być wyznaczeni w drodze właściwej kuratorowie.

Upoważnienie do zastępstwa może być udzielone na piśmie lub ustnie.

Od instytucji, stowarzyszeń i innych osób prawnych występują ich pełnomocnicy prawni. Przewodniczący w Komisji albo Komisarz ma prawo zażądać obrania pełnomocnika do występowania w tym wypadku, jeżeli grupa zainteresowanych wynosi więcej, niż 5 osób.

Nie mogą być pełnomocnikami osoby wymienione w ust. 2—13 art. 246 Ust. Post. Cyw.

Art. 34. Podania, zażalenia i skargi składać można w Urzędach Ziemskich na piśmie lub zgłaszać ustnie. Wrazie ustnego zgłoszenia urzędnik, któremu podanie, zażalenie lub skarga zgłoszono, sporządza protokół, który podpisuje zgłaszający, a jeśli zgłaszający jest niepiśmienny, urzędnik spisujący protokół zaznacza o tem w protokole i zaprasza inną osobę, która podpisuje za niepiśmiennego lub też stwierdza jako świadek treść protokołu.

Skargi kasacyjne winny być złożone na piśmie i winny odpowiadać warunkom art. 13 przep. przech. Ust. Post. Cyw.

Art. 35. Postępowanie w Urzędach Ziemskich wolne jest od opłat na rzecz skarbu.

Sposób obliczania, rozkładu i wypłacania przez osoby zainteresowane kosztów, związanych z postępowaniem regulacyjnym, w zależności od przedmiotu postępowania, rodzaju wykonanych czynności i rozmiaru kosztów określa właściwe rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Dóbr Koronnych.

Do kosztów postępowania w sprawach spornych mieć będą zastosowanie przepisy tymczasowe o kosztach sądowych (Dział I, oddział V i VI).

Komisje Ziemskie mają prawo przyznania prawa ubogich na zasadach wskazanych w przepisach tymczasowych o kosztach sądowych (Dział III).

A. Postępowanie u Komisarza Ziemskiego.

Art. 36. Komisarz Ziemski przyjmuje przekazane sobie przez Komisję lub złożone bezpośrednio ogłoszenia i podania osób zainteresowanych, dotyczące spraw, leżących w zakresie działania Urzędów Ziemskich, sprawdza okoliczności wyuzszone w podaniach i w ogóle przedsięwzię wszelkie czynności przygotowawcze, niezbędne do należytego wyjaśnienia sprawy i powzięcia decyzji przez Komisję w wypadkach, kiedy taka decyzja jest potrzebna.

Art. 37. Przy dokonywaniu powyższych czynności Komisarz ma prawo wzywać osoby zainteresowane, świadków i biegłych, celem ich zbadania, do miejsca swego urzędowania; jednakże w miarę możliwości Komisarz winien się starać o dokonywanie tych czynności w miejscu zamieszkania osób badanych wraz z jednoczesnym zbadaniem na miejscu stanu faktycznego sprawy.

Art. 38. W sprawach spornych Komisarz winien nakłaniać strony do załatwienia sporu polubownie. Układ pojednawczy będzie wciągnięty do protokołu, podpisany przez strony i Komisarza i przedstawiony do zatwierdzenia Komisji Ziemskiej Okręgowej. Strony, które zgodziły się na układ, nie mogą go zaskarżać.

Art. 39. Poszczególne czynności Komisarz może powierzyć do wykonania podkomisarzom i urzędnikom pomocniczym, mierniczym lub innym, albo przekazać innemu komisarzowi, jeśli należy je wykonać w jego okręgu.

Art. 40. Komisarz Ziemski lub działający z jego upoważnienia urzędnik sporządza ze swych czynności protokół osobiście lub przez powołanego w tym celu pisarza.

Protokół powinien zawierać wskazania:

- 1) miejsca i daty czynności,
- 2) przedmiotu czynności,
- 3) osób obecnych i biorących udział w postępowaniu—

i powinien być stwierdzony przez podpis osób biorących udział w czynności i Komisarza lub zastępującego go urzędnika. Jeżeli osoby biorące udział w czynnościach, objętych protokołem, są niepiśmienne, należy postąpić, jak w art. 34 wskazano.

Art. 41. Zażalenia na czynności Komisarza Ziemskiego należy składać, trybem wskazanym w art. 34, na ręce Komisarza lub wprost do Komisji Ziemskiej Okręgowej w ciągu dni 14 od dokonanej czynności.

Art. 42. Zakończone dochodzenie Komisarz przesyła do Komisji Ziemskiej Okręgowej.

B. Postępowanie w Komisji Ziemskiej Okręgowej.

Art. 43. Po otrzymaniu akt dochodzenia komisarskiego lub w wypadkach, gdy sprawa tego nie wymaga—bezpośrednio prezes Komisji Ziemskiej Okręgowej wyznacza posiedzenie Komisji celem powzięcia decyzji.

Art. 44. Komisje Okręgowe Ziemskie rozstrzygają sprawy na posiedzeniach publicznych lub gospodarczych.

W sprawach spornych, w których polubowne załatwienie sprawy przez Komisarza nie nastąpiło, powzięcie decyzji stanowczej, mającej mieć znaczenie wyroku sądowego, poprzedzić winna rozprawa, na posiedzeniu publicznym Komisji odbyta, z zastosowaniem art. 324 i nast. Ust. Post. Cyw.

Wszelkie decyzje w postępowaniu regulacyjnym, oraz decyzje incydentalne, porządkowe i przedstawawcze zapadać mogą na posiedzeniach gospodarczych.

Art. 45. Na posiedzenia publiczne winny być wzywane wszystkie osoby, biorące udział w rozpatrywanej sprawie. Nieobecność tych osób nie wstrzymuje jednak postępowania w Komisji.

Osoby postronne mogą być dopuszczane na posiedzenia publiczne w liczbie nie przekraczającej prawidłowemu biegowi sprawy.

Art. 46. Posiedzenia gospodarcze odbywają się przy drzwiach zamkniętych, bez zawiadomienia osób zainteresowanych. Komisja ma prawo według swego uznania wzywać na posiedzenia gospodarcze osoby, które pragnęłyby przesłuchać.

Art. 47. Osoby obecne na posiedzeniach winny zachowywać spokój i porządek i niezwłocznie wypełniać rozporządzenia przewodniczącego.

Przewodniczący ma prawo usunąć z sali posiedzeń osoby, nie stosujące się do jego zarządzeń. Mają w tym wypadku zastosowanie przepisy art. 618 Ust. Post. Kar.

Art. 48. Rozprawy w Komisjach Okręgowych Ziemskich prowadzone są ustnie pod kierunkiem przewodniczącego.

Członkowie Komisji oraz osoby w sprawie udział biorące mogą występować z wszelkimi zapytaniami i oświadczeniami jedynie za pozwoleniem przewodniczącego.

Art. 49. Przewodniczący Komisji winien nakłaniać strony do załatwienia sporu polubownie. Układ pojednawczy zostanie wciągnięty do protokołu i podpisany przez strony, oraz stwierdzony przez przewodniczącego i sekretarza.

Art. 50. Po zreferowaniu sprawy i złożeniu dodatkowych wyjaśnień przez Komisarza i strony, o ile są obecne, Komisja przystępuje do szczegółowego zbadania wszelkich okoliczności sprawy i przedstawionych przez strony dowodów. W tym celu Komisja z urzędu lub na żądanie stron sprawdza przedstawione dokumenty, zarządza badanie świadków, przeprowadza oględziny i badanie za pośrednictwem biegłych.

Przy badaniu świadków i sprawdzaniu dowodów Komisje Ziemskie stosują naogół odpowiednie przepisy Ustawy Postępowania Cywilnego.

Komisja może powierzyć dokonanie pewnych czynności postępowania jednemu ze swoich członków lub Komisarzowi Ziemskiemu. W takim razie protokół dokonanych z polecenia Komisji czynności odczytany będzie na posiedzeniu.

Art. 51. Decyzje Komisji zapadają zwykłą większością głosów członków Komisji, obecnych na posiedzeniu. Przy równym podziale głosów rozstrzyga głos przewodniczącego, który głosuje ostatni.

Art. 52. Po dostatecznym wyjaśnieniu sprawy Komisja przystępuje do powzięcia decyzji. Podczas narad nad powzięciem decyzji, prócz decydującego składu Komisji i sekretarza, inne osoby nie mogą być obecne.

Art. 53. Decyzje Komisji ogłasza przewodniczący publicznie.

Decyzja w formie ostatecznej wraz z uzasadnieniem winna być ogłoszona w miarę możliwości niezwłocznie.

W sprawach skomplikowanych, kiedy opracowanie umotywowanej decyzji wymaga dłuż-

szego czasu, może przewodniczący ogłosić narazie tylko krótszą sentencję, zawierającą treść powziętej decyzji, wyznaczając zarazem dzień, nie później niż w ciągu dwóch tygodni, kiedy ma być ogłoszona decyzja w formie ostatecznej.

Art. 54. Ogłaszając decyzję, przewodniczący oznajmia o terminie i trybie jej zaskarżenia. Termin zaskarżenia liczy się od daty ogłoszenia decyzji w formie ostatecznej.

Art. 55. Decyzje podpisuje przewodniczący oraz członkowie Komisji i sekretarz.

Decyzja w formie ostatecznej zawierać winna:

- 1) Nazwę Komisji, miejsce i datę rozprawy i powzięcia decyzji,
- 2) skład członków Komisji, biorących udział w rozstrzygnięciu sprawy,
- 3) spis uczestników sprawy,
- 4) krótkie przedstawienie przedmiotu i okoliczności sprawy,
- 5) uzasadnienie powziętej przez Komisję decyzji,
- 6) treść powziętej decyzji.

Art. 56. Sentencja ogłaszana osobno, przed wygotowaniem decyzji, zawierać winna szczególne, wskazane w pp. 1, 2, 3 i 6 poprzedniego artykułu.

Art. 57. Protokół posiedzenia Komisji prowadzi Sekretarz Komisji pod kierunkiem przewodniczącego.

Protokół rozprawy publicznej ma być sporządzony dla każdej sprawy osobno. Protokół zawierać winien:

- 1) nazwę Komisji, miejsce i datę posiedzenia,
- 2) skład Komisji,
- 3) spis osób, biorących udział w sprawie, obecnych na posiedzeniu,
- 4) przebieg rozpraw i krótką treść oświadczeń i zeznań stron, biegłych i świadków i wogóle osób uczestniczących w sprawie,
- 5) wynik rozpraw.

Art. 58. Decyzje powzięte przez Komisję Ziemią Okręgową w pierwszej instancji ulegają zaskarżeniu przez strony, w ciągu miesiąca od daty ich ogłoszenia, do Głównej Komisji Ziemiąskiej.

Skargi podawać należy na piśmie lub zgłaszać ustnie do protokołu tej Komisji, która decyzję wydała (art. 34).

Art. 59. W wypadkach, kiedy Prezes Komisji Ziemiąskiej Okręgowej ze względów zasadniczych uzna to za niezbędne, może on w ciągu pozostawionego do zaskarżenia terminu miesięcznego od ogłoszenia decyzji Komisji uzyskać upoważnienie Ministra Rolnictwa i Dóbr Koronnych na przeniesienie sprawy do rozpatrzenia w drugiej instancji w Głównej Komisji Ziemiąskiej.

Jeżeli Minister upoważnienia takiego udzieli, sprawa będzie przesłana do Głównej Komisji Ziemiąskiej, jak w wypadku odwołania się stron.

Art. 60. Na decyzje Komisji Ziemiąskiej Okręgowej, zapadłe wskutek zażalenia na czynności Komisarza (art. 41), oraz na wszelkie inne decyzje incydentalne Komisji Ziemiąskiej Okręgowej służy zażalenie do Głównej Komisji Ziemiąskiej w ciągu dni 14 od ogłoszenia decyzji.

Art. 61. Bieg terminów wyznaczonych na podawanie skarg i zażaleń rozpoczyna się od dnia następującego po dniu ogłoszenia decyzji. Jeżeli ostatni dzień terminu jest dniem świątecznym, to termin upływa z końcem następnego dnia powszedniego.

Niema uchybienia terminu, jeśli przed jego upływem skargę lub zażalenie wysłano pocztą w miejscowości, będącej siedzibą tej Komisji Ziemiąskiej, do której skargę należało złożyć.

C. Postępowanie w Głównej Komisji Ziemiąskiej.

Art. 62. Artykuły 44 do 57 o postępowaniu w Komisji Ziemiąskiej Okręgowej mają zastosowanie do postępowania w Głównej Komisji Ziemiąskiej.

Art. 63. Decyzje Głównej Komisji Ziemiąskiej są ostateczne.

Decyzje Głównej Komisji Ziemiąskiej w sprawach spornych ulegają zaskarżeniu do Sądu Najwyższego w wypadkach przewidzianych w Ust. Post. Cyw. dla zaskarżenia ostatecznych wyroków sądów cywilnych (art. 792 i nast. Ust. Post. Cyw.).

Terminy i sposób postępowania w przedmiocie skarg kasacyjnych stosować się będą do odpowiednich przepisów Ust. Post. Cyw. i organizacji Sądu Najwyższego.

Art. 64. Decyzje Głównej Komisji Ziemiąskiej, powzięte wskutek zażaleń wniesionych w trybie art. 60, zaskarżeniu do Sądu Najwyższego nie ulegają.

Art. 65. Regulamin posiedzeń gospodarczych opracuje dla siebie i dla Komisji Ziemiąskiej Okręgowej Główna Komisja Ziemska.

Decyzje powzięte na posiedzeniach gospodarczych Komisji Ziemiąskiej Okręgowej lub Głównej Komisji Ziemiąskiej winny być wciągnięte do dziennika posiedzeń Komisji. O treści tych decyzji Komisje powiadamiają osoby zainteresowane za pośrednictwem policji lub urzędów gminnych. Termin zażalenia liczy się będzie od powiadomienia osoby zainteresowanej o treści decyzji.

D. Wykonanie decyzji.

Art. 66. Decyzje Głównej Komisji Ziemiąskiej Okręgowej, które wskutek niezaskarżenia w terminie uzyskały moc prawną, decyzje ostateczne, tudzież decyzje zaopatrzone rygiorem natychmiastowej wykonalności—ulegają wykonaniu, trybem przepisany przez Ust. Post. Cyw. dla wyroków sądowych, przez komorników i władze administracyjne (starostów i wójtów).

Tym samym trybem ulegają wykonaniu zarządzenia Prezesa Komisji Ziemiąskiej z mocy art. 12, 23 i 47 ustawy niniejszej.

Przepisy przechodnie.

Art. 67. Do czasu mianowania potrzebnej liczby stałych członków Komisji Ziemiąskiej Okręgowej oraz Głównej Komisji Ziemiąskiej uzupełnienie składu tych Komisji nastąpi w drodze delegowania przez Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Koronnych potrzebnej liczby członków każdej Komisji Ziemiąskiej z pomiędzy osób posiadających kwalifikacje sędziowskie dla Komisji Ziemiąskich Okręgowych (art. 8 c.) i kwalifikacje sędziów apelacyjnych dla Głównej Komisji Ziemiąskiej (art. 20 d.) oraz w miarę możliwości obeznanych ze stosunkami rolnymi.

Art. 68. O ile nie zostało postanowione inaczej, czynności byłych Komisarzy włościańskich przechodzą na Komisarzy Ziemiąskich, czynności Urzędów Gubernjalnych do spraw włościańskich oraz Urzędów Specjalnych przy tych urzędach — na Komisje Ziemiąskie Okręgowe, czynności do Spraw włościańskich gubernji Królestwa Polskiego przy Wydziale Ziemiąskim Rosyjskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych—na Główną Komisję Ziemiąską; czynności II Departamentu Rosyjskiego Senatu Rządzącego na Królewsko-Polski Sąd Najwyższy.

Art. 69. Rozporządzenie wykonawcze do niniejszej ustawy oraz szczegółowe przepisy w przedmiocie postępowania w urzędach ziemiąskich wyda Minister Rolnictwa i Dóbr Koronnych.

Art. 70. Przepisy niniejsze zyskują moc obowiązującą z dniem ich ogłoszenia w Dzienniku Praw Królestwa Polskiego.

† Aleksander Kakowski, Arcybiskup

Józef Ostrowski

L. S. Zdz. Lubomirski.

Prezydent Ministrów:

w. z.

B. Broniewski.

Minister Rolnictwa i Dóbr Koronnych:

St. Dzierżbicki.

Dz. Pr. Nr. 11 z dn. 16/X. 1918 r. p. 22.

DZIAŁ NIURZĘDOWY.

Warszawa, 17 października 1918 r.

Kiedy w dniu 12 b. m. do pałacu cesarskiego w Badenie pod Wiedniem przybywały grupy parlamentarne, by przedłożyć cesarzowi Karolowi żądania narodów monarchji austro-węgierskiej, była to jedna z tych scen, które oznaczają wielki, głęboki przełom w dziejach politycznych Europy. Niemcy, Polacy, Czesi i Słowianie południowi stawiają już całkiem wyraźnie swoje dezideraty, których urzeczywistnienie prowadzi musi do zasadniczej przebudowy wielkiego państwa, a nawet do cał-

kowitej zmiany politycznego stanu rzeczy w tej części Europy, o ile górę wezmą tam już dziś tak silne tendencje odśrodkowe. Federalizacja Austrii nie jest już tem najdalej idącym hasłem, które niedawno jeszcze zdawało się wyrażać najśmielsze dążenia narodów tego państwa. Tembardziej wszelkie projekty autonomji narodowych—w świetle dzisiejszych wymagań—są już dziś przedawnione.

Na posłuchaniu u cesarza oświadczyli Czesi całkiem wyraźnie, iż stoją na gruncie stanowienia o sobie państwa czesko-słowackiego, któremu musi być pozostawiona wolność samodzielnego określenia stosunku swego do zagranicy i innych ludów austriackich, tudzież, że za warunek wstępu ich uczestnictwa w „likwidacji austriackiej“ uważają utworzenie własnego rządu czeskiego. Oświadczyli nadto, że spełnienie ich życzeń widzieć będą tylko w czynach, nie zaś w jakichkolwiek słowach. Na to odrzekł cesarz: „Nie cofnę się także przed czynem“. Są to słowa o doniosłym znaczeniu, świadczą bowiem, że cesarz Karol dobrze zdaje sobie sprawę z tego, co niesie i czego wymaga doba obecna. Program Czechów nie ma już w dzisiejszym stanie rzeczy żadnych cech „zdrady stanu“. Ten termin stracił w Austrii swój dawny sens polityczny. Korona wysłuchuje żądań narodu czeskiego i zapowiada czyn, który ten naród zadowolni.

Polacy, jak to się rozumie samo przez się, stanęli na gruncie ostatecznej deklaracji, złożonej w parlamencie austriackim. Dr. Tertl podkreślił z naciskiem, że decyzja o przyszłości Polski jest sprawą całego narodu, a więc wszystkich jej trzech dzielnic. W obecnym okresie przejściowym Polacy — jak się wobec cesarza wyraził dr. Loewenstein—nie chcą odgrywać roli uciekających z płonącego domu, lecz wszystkie swe sprawy z monarchją austro-węgierską pragną załatwić rzetelnie.

Przedstawiciel Słowian południowych zażądał, aby ci ostatni wspólnie z innymi Słowianami południowymi Austrii i Węgier połączeni byli w jedno państwo niezależne.

Jak widać z ostatnich wiadomości, na Węgrzech silnie wzmaga się prąd w kierunku zerwania z Austrią i proklamowania całkiem niezależnego państwa. Nie wyklucza się jedynie czystej unji personalnej z Austrią.

W monarchji austro-węgierskiej ważą się w tej chwili decyzje o znaczeniu epokowym. Jest to początek politycznego przewrotu, który swoją siłą i swoją treścią przerasta znacznie te zmiany wewnętrzne, jakie się odbywają w Rzeszy Niemieckiej. Przewrót ów bowiem łączy się jaknajściślej z całkiem nowym układem stosunków międzynarodowych i między-państwowych, jaki już stwarza epoka wojenna.

Gorączkowe narady i liczne projekty dotyczące całej kwestji austriackiej nazywa jedno z pism wiedeńskich „wielkiem consilium u łoża chorej Austrii“. „Czy przetrwa ona kryzys?—zapytuje *Oest. Morgen Ztg.*—Czy z łoża boleści podniesie się odmłodzona? Dzień, w którym rozbrzmiewa to pytanie, zawdzięcza swą egzystencję wojnie... Spotężniało dążenie ludów do samodzielności narodowej i państwowej i żadna ze starych recept nie pomoże już do pojednania ich z państwem. A teraz przyłączył się moment, który wykazał całą nieużyteczność metod dotychczasowych: Austro-Węgry łakną pokoju, a mogą uzyskać go w razie zgodzenia się na program Wilsona. Lecz jakże pogodzić formułę o prawie stanowienia ludów o sobie z pretensjami państwa? Ludy pogrzebały chęć do utrzymania państwa starego, w którego ramach rozwijały się i wzrosły. Żądają państw własnych. Idea dawnej Austrii padła na łożo boleści...

Kraży pogłoska, że prezesem gabinetu zostanie prof. Lammasch, uczony wielkiej zażywiający powagi. Czy uda mu się jednak stworzyć gabinet, który pozyskałby zaufanie ludów? Sedno sprawy nie tkwi w wejściu nowej osoby na widownię, lecz w kwestji, czy ludy, korzystając z prawa stanowienia o sobie, oświadczą się za pozostaniem we wspólności, czy nie. A problem ten nie spoczywa w Wiedniu, lecz unosi się niejako pomiędzy Wiedniem a Waszyngtonem.

Słowa te dobrze ujmują istotę wielkiego kryzysu.

Jesteśmy świadkami początku procesu, który już obecnie realizuje 10-ty punkt programu Wilsona z dnia 8 stycznia 1918 roku, dotyczący przyszłości narodów austro-węgierskiej monarchji.

Wezwanie, wygłoszone w parlamencie wiedeńskim przez hr. Clam Martinica w przeddzień jego upadku: „Bądźmy przedewszystkiem Austrjakami“ było już wówczas jednym z ostatnich westchnień zamierającej epoki.

Narody Austro-Węgier, dążąc przedewszystkiem do osiągnięcia własnych narodowych celów, ułożą swój wzajemny stosunek zgodnie z temi celami, zgodnie ze swym politycznym interesem. Już tylko od ich woli zależy ustalenie tych form politycznej łączności, jakie okażą się najbardziej korzystnymi. I będzie to jeden z najpotężniejszych wyników wszechświatowej wojny.

Nadzór nad ubezpieczeniami przymusowymi za granicą.

I.

W większych państwach ogólnopństwowe ubezpieczenia przymusowe zorganizowano tylko w dziale ubezpieczeń społecznych; jednak obok ubezpieczeń ogólnopństwowych zdarzają się przymusowe ubezpieczenia dla poszczególnych dzielnic i w innych działach ubezpieczeń.

Przypatrzymy się przede najpierw instytucjom centralnym, prowadzącym politykę ubezpieczeniową, później zaś — organizacji kontroli państwa nad zakładami prowincjonalnymi ubezpieczeń przymusowych.

Dla organizacji i polityki w dziedzinie ubezpieczeń przymusowych od nieszczęśliwych wypadków, niezdolności do pracy i starości, wdowieństwa i sieroctwa w Niemczech powołano do życia specjalny Urząd Ubezpieczeniowy Rzeszy (Reichsversicherungsamt), który jest równocześnie i organem kontroli i dozoru nad temi gałęziami ubezpieczeń przymusowych, a nadto spełnia funkcje zwierzchniej administracji nad ubezpieczeniami oraz funkcje sądowno-rozjemcze (jest instancją apelacyjną dla spraw wynikłych z ubezpieczeń od wypadków, a rewizyjną dla spraw z ubezpieczeń od niezdolności do pracy, starości, wdowieństwa i sieroctwa).

Urząd ten powstał w r. 1884 — równocześnie z powołaniem do życia ubezpieczeń przymusowych od wypadków; ulega urzędowi Rzeszy do Spraw Wewnętrznych (Reichsamt des Innern).

W skład urzędu tego wchodzi członkowie stali i niestali. Stali, w ich liczbie przewodniczący, są mianowani przez Cesarza na wniosek Rady Związkowej dożywotnio. Z pośród tych członków stałych Cesarz mianuje dwóch Dyrektorów i Przewodniczących Senatów. Pozostałych urzędników mianuje Kanclerz.

Członkowie niestali są wybierani co lat 5 przez Radę Związkową, przez Zarządy stowarzyszeń zawodowych (ubezpieczeń od wypadków — Berufsgenossenschaften), przez asesorów robotniczych w sądach rozjemczych. Rada Związkowa wybiera 6 członków niestających, a z tej liczby 4-ch z pośród siebie. Zarządy stowarzyszeń zawodowych wybierają 6 przedstawicieli przedsiębiorców, niekoniecznie z pośród członków tych zarządów. Asesorowie robotniczy w sądach rozjemczych wybierają również 6-ciu członków z pośród ogółu ubezpieczonych.

Urząd dzieli się na 2 oddziały, z których

każdy na czele ma Dyrektora: jeden oddział dla ubezpieczeń od wypadków, drugi — dla niezdolności do pracy, starości, wdowieństwa i sieroctwa.

Obok Urzędu Rzeszy powstawać mogą urzędy w poszczególnych państwach związkowych; jakoż urzędy takie powstały w Bawarii, Saksonji, Wirtembergu, Badenii, Hesji, w obu Meklemburgiach, w Reuss linii starszej. Skład tych urzędów krajowych (Landesversicherungsämter) jest analogiczny, choć mniej liczny od urzędu Rzeszy. Urzędy krajowe nie mają w całości tej kompetencji, z jakiej korzysta Urząd Centralny; kompetencja ich jest ściśle wymieniona i pod wielu względami znacznie ograniczona, choć z drugiej strony — ograniczająca sferę kompetencji urzędu Centralnego.

W Austrii organizacje ubezpieczeń przymusowych od wypadków ulegają kontroli władz politycznych krajowych, to jest namiestnictw oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, przy którym zorganizowano specjalną Radę Ubezpieczeniową (Versicherungsbeirat).

Kontrola państwa nad zakładami ubezpieczeń polega na zatwierdzaniu statutów i spraw ważniejszych, na dopuszczaniu apelacji od orzeczeń zakładów, np. w sprawach spornych, czy przedsiębiorstwo ulega przymusowi ubezpieczeniowemu, do której klasy niebezpieczeństwa je zaliczyć. Taryfę opracowuje ministerstwo; zakłady składają ministerstwu doroczne sprawozdania.

Na Węgrzech w r. 1907 dla przymusowych ubezpieczeń od chorób i wypadków zorganizowano dwie instytucje: w Peszcie i w Zagrzebiu (dla Krocacji i Slawonji); instytucje te ulegają kontroli naczelnego — centralnego urzędu dla ubezpieczeń społecznych z siedzibą w Peszcie. Urząd ten wzorowany jest na urzędzie niemieckim (Reichsversicherungsamt).

W Szwajcarii zakład ubezpieczeń przymusowych od nieszczęśliwych wypadków ulega kontroli Rady Związkowej (Bundesrat), która zatwierdza wszelkie projekty regulaminów, prowizorjów budżetowych i t. d.

W Rumunji w r. 1912 wprowadzono ubezpieczenia przymusowe od chorób, wypadków, niezdolności do pracy i starości. Wszystkie te ubezpieczenia zorganizowano na zasadzie centralizacji i uzależniono od urzędu centralnego z siedzibą w Bukareszcie.

Nasze ubezpieczenia przymusowe budowli od ognia noszą wyraźny charakter opieki społecznej państwa nad wielką masą gospodarzy rolnych i wogóle nad właścicielami drobnych realności; zwłaszcza ograniczenie przymusu do 5.000 rb. wartości budowli nadaje ten społeczny charakter państwowym ubezpieczeniom ogniowym; ogromna liczba ubezpieczonych ten społeczny charakter potęguje; każdy dziesiąty obywatel Kongresówki jest od ognia ubezpieczony (w r. 1913 — przeszło 1.100.000 ubezpieczonych).

To też zdaje mi się, że bardzo wskazanem byłoby dla tego jedynego w swoim rodzaju państwowego ubezpieczenia ogniowego powołać do życia instytucję, wzorowaną na niemieckim „Reichsversicherungsamt“; instytucja ta oczywiście byłaby na mniejszą zakrojona miarę, jednak mogłaby być przeznaczona do prowadzenia ogólnopństwowej polityki ubezpieczeniowej we wszelkich działach, nie tylko w dziale ogniowym i nie tylko, jak w Niemczech, w dziale społecznym.

Zresztą — może powoływanie do życia takiej instytucji byłoby czy to przedczesne, czy też wymagające rozważ. Sprawa ta jednak zasługuje na zastanowienie się.

O ziemie zaboru pruskiego.

Wspomnieliśmy wczoraj w krótkości o głosie „Frankfurter Zeitung“ (№ 285 z 14 b. m.), będącym najpoważniejszym dotąd odezwaniami się, spowodowanem odezwą zaboru pruskiego. Artykuł ten jest spokojną polemiką, bez obraźliwych dla nas wyrażań w rodzaju „polskiej bezczelności“ i t. p., jakimi raczą nas od chwili ukazania się deklaracji nawet tak poważne pisma, jak katolicka „Germania“.

Odezwa, zdaniem „Frankf. Ztg.“, odkrywa za jednym zamachem największe niebezpie-

czeństwo, przed którym będą musieli Niemcy bronić się w trakcie rokowań pokojowych, gdyż nie w Alzacji leży główne niebezpieczeństwo, lub w odszkodowaniu, jakie mianoby zapłacić Belgii i t. p., lecz „w problemie polskim leży ogromne niebezpieczeństwo, które naprawdę dotyczy sedna naszego narodowego i państwowego istnienia“. Polską interpretację punktu 13-go programu Wilsona uważa „Fr. Ztg.“ jak zresztą i inne pisma, za błędną i niesprawiedliwą, a dla Niemiec za nie do przyjęcia, gdyż przyznaje prawo samookreślenia tylko Polakom, a nie Niemcom. niesprawiedliwość, popełnioną na Polsce, zastąpionoby conajmniej taką samą niesprawiedliwością wobec Niemiec i Prus, a to byłoby przeciwieństwem tego, co by prowadzić miało do pokoju między Niemcami a Polakami, do pokoju światowego. „Frankfurter Zeitung“, powołując się na swoją przeszłość, na to, iż zawsze występowała przeciw polityce antypolskiej, uważa, że ma prawo mówienia w ten sposób do Polaków: „Chcemy — powiada — raz na zawsze uwolnić się od tej choroby, która była tylko wpływem polityki gwałtu, wierzącej w siłę a drwiącej z idei; co więcej, wierzymy, że naród niemiecki, w swej przynajmniej większości posiadającej dziś władzę, rzeczywiście już uwolnił się od tej choroby. Ale tego samego żądamy także od Polaków“, którzy zapominają, że w polsko-niemieckim stosunku „tkwi nie tylko bezprawie, ale i nieunikniona głęboka tragedia, której nie usunie się w ten sposób, że ją się lekko-myślnie neguje“.

Nawołuje więc organ frankfurcki do pokoju i realizmu i stara się cyfrowo wykazać, że Polacy, żądając zaboru pruskiego, nie mają słuszności, przyczem, również, ludność polską Górnego Śląska nazywa „wasserpolnisch“, przypominając, że jeszcze przed niedawnym czasem górnoślązacy nie byli w żadnym stosunku do świadomej narodowej polskości. Takie zwracanie uwagi na to, iż pułki, rekrutowane z zaboru pruskiego, w tej wojnie były się świetnie po stronie niemieckiej, należy również do argumentów dziennika. Miasta zaboru pruskiego ryczałtem określa, jako prawie niemieckie, o charakterze przeważnie niemieckim, z ludnością w większej części niemiecką. Zwraca dalej uwagę na pracę kulturalną i ekonomiczną, włożoną w ziemię zaboru pruskiego za czasów rządów niemieckich, i wyraża żal i zadowolenie równocześnie, że „stare Prusy, których potęga teraz ma się ku schyłkowi, nie umiały nigdy zeskontować politycznie wszystkich tych naprawdę wielkich czynów, że nieszczęsną polityką wszystkie zdobycze moralne unieściwiły, jakie podniesieniem gospodarzem mogliśmy być poczynić“. Dlatego też teraz Prusy nie zbierają plonu w formie wdzięczności. „Nie zbieramy wdzięczności. Ale mamy prawo utrzymywać się. I utrzymać się chcemy. Bo Niemcy nie mogą pozwolić na wyrwanie ze swego ciała milionów swego narodu“. Nie mogą wogóle zrezygnować z przyszłości swego narodu oddaniem najważniejszych obszarów rolniczych, na których mieszkają i mieszkać będą chłopcy niemieccy, skąd naród niemiecki wciąż dalsze czerpie soki swej żywotności. „To jest tragedia problemu niemiecko-polskiego: polscy i niemieccy ludzie, polska i niemiecka ziemia, znajdują się w tak niemożliwej do rozwikłania gmatwaninie, że jasnego rozdziału dokonać nie można i dlatego nie w rozdzieleniu, lecz w złączeniu leży może rozwiązanie problemu. Z „ziem, zamieszkałych przez ludność niewątpliwie polską“ stworzone ma być niepodległe państwo polskie. I „zapewniony wolny i pewny dostęp do morza“ możemy im otworzyć; oddając im porty, oraz przez umowy międzynarodowe o Wiśle i tym podobne. Ale ziem niemieckich, w których mieszkają zarówno Niemcy, jak Polacy, oddać nie możemy“. Na ziemiach tych Polacy nadal żyć będą mogli, jak rodacy ich w Austrii „zadowoleni i świadomi swej narodowości, w ściślejszej przyjaźni z państwem narodowym pod bokiem, ale idealnie tylko, nie faktycznie z niem zwiążani, boć przecież nie sami są na świecie i nie sami w tym kraju“.

Wszystko, co dawniej zwało się „pruską polityką polską“, zniknąć musi, wyrokuje „Frankf. Ztg.“, żałując niezmiernie, że to się już dawno nie stało. Musi się znaleźć wyrównanie różnic na zasadzie równoprawienia, ale do tego przyczynić się powinni także Polacy w Poznaniu.

skiem, pomni, że na nich ciąży odpowiedzialność za pokój i że Niemcy i dziś jeszcze nie są Austrią.

Z Gabinetu Cywilnego.

Gabinet cywilny otrzymał następujące depesze:

Do

NAJDOSTOJNIEJSZEJ RADY REGENCYJNEJ w Warszawie.

Rada miasta Słomnik, wyrażając radość z powodu manifestu, ogłaszającego niepodległość Polski w jej dawnych granicach, zasyła NAJDOSTOJNIEJSZEJ RADZIE REGENCYJNEJ wyrazy czci i uznania.

Wiernopoddani.

Miechów 13.X.

Do Pana Ministra Spraw Wewnętrznych.

Sejmik powiatowy powiatu stopnickiego postanowił na zebraniu w dniu 12 października prosić Pana Ministra o wyrażenie NAJDOSTOJNIEJSZEJ RADZIE REGENCYJNEJ zapewnienia uszanowania i uznania z powodu ogłoszonego manifestu. Z najgorętszym zapałem do pracy czekamy dalszych wskazówek Pana Ministra.

Darzykowski, Rybicki, Sulimierski.

Z Komisji Wojskowej.

Wstępowanie b. oficerów do wojska polskiego. W wykonaniu wezwania z dn. 12.X. r. b. Najdostojniejszej Rady Regencyjnej do oficerów i żołnierzy z rządzięciem do Wojska Polskiego Komisja Wojskowa ogłasza co następuje:

Oficerowie b. Legionów Polskich oraz innych wojskowych formacji polskich, jak również oficerowie armji rosyjskiej oraz definitywnie zwolnieni — jeńcy, pragnący służyć w tworzącej się armji polskiej, winni zgłosić się do Głównych Urzędów Zaciągów do Wojsk Polskich bądź osobiście, bądź pisemnie, przedstawiając przytem dokumenty następujące:

1. Świadcstwo ukończenia przynajmniej 6-ciu klas szkoły realnej lub gimnazjum filologicznego.

2. Stan służby (formularz lub księga ewidencyjna).

Po zapisaniu się w Głównych Urzędach Zaciągu oficerowie oczekiwani będą imiennego wezwania w miejscach swego zamieszkania, nowiadamiając G. U. Z. o każdorazowej zmianie adresu.

Żołnierze — winni się zgłaszać w Głównych Urzędach Zaciągu, skąd odesłani będą do poszczególnych oddziałów w warunkach określonych odezwą werbunkową z dn. 26-go września r. b.

Główne Urzędy Zaciągu znajdują się w miejscowościach następujących: Warszawa (Długa 7), Siedlce, Włocławek, Płock, Grodzisk, Częstochowa, Piotrków, Kielce, Lublin, Łódź, Łuków, Łomża, Mława, Kalisz, Radom, Olkusz, Zamość.

KRONIKA POLITYCZNO-SPOŁECZNA.

Polski język urzędowy na kolejach w Galicji. 13 października odbyło się w Krakowie zgromadzenie krakowskiego koła Związku urzędników kolei państwowych wraz z członkami komitetu porozumiewawczego.

Po obradach powzięto jednomyślną uchwałę w następującym brzmieniu:

Przez lat dziesiątki upominaliśmy się u rządu austriackiego ustawowego wprowadzenia polskiego języka jako urzędowego na kolejach ziem polskich, uważając już wtedy sprawę za szkodną i konieczną. W chwili odbudowania wolnej, zjednoczonej i niepodległej Polski, stanowiąc o sobie w myśl warunków prezydenta Wilsona, przyjętych w pełni przez państwa centralne, uchwalamy jednomyślnie:

Wprowadzenie polskiego języka urzędowego w miejsce języka niemieckiego na kolejach ziem polskich, począwszy od północy z 13 na 14 b. m. 1918 roku.

Uchwała ta obowiązuje tak funkcjonariuszy, dyrektora, jak też i urzędy wykonawcze.

Poleca się prezydium dzisiejszego zgromadzenia zarządzić co potrzeba, aby w oznaczonym czasie usunięto niemożność w okręgu dyrekcji krakowskiej, a inne okręgi na ziemiach polskich wezwano do współdziałania.

Według ostatnich wiadomości, uchwała powyższa została wprowadzona w życie.

„Polski Pregled”. (Przegląd Polski), organ polskiego biura prasowego w Sofji, w n-rze 35-ym z dn. 20 września zawiera wiadomości o przesileniu gabinetowym, wyjaśnia motywy ustąpienia premiera Steczkowskiego. W rubryce p. t. „Polska i Litwa” znajdujemy obszerny artykuł prof. Kutrzeby, rozpatrujący niemieckie artykuły o Litwie, a mianowicie prostuje tu autor poglądy prof. Schiemanna, zamieszczone w „Das Neue Litauen” p. t. „Der Unionszeitung in Lublin”.

W rubryce „Bułgarzy i Polacy” zamieszcza „Przegląd” tłumaczenie artykułu lwowskiej „Gazety Wieczornej” o stosunkach w Bułgarii.

W n-rze 36-37 z dnia 30 września daje „Przegląd” obszernie sprawozdanie o kryzysie gabinetowym, wyjaśniając stanowisko poszczególnych naszych stronnictw. W innym miejscu znajdujemy tu wiadomości o straceniu Polaków w Moskwie i spotkaniu marszałka Pułaskiego z hetmanem Skoropadskim. Wyzerpujące wiadomości podaje „Przegląd” o przebiegu procesu w Marmarosze-Sziget i przytacza znany głos „Neues Wiener Tageblattu” w obronie oskarżonych. W artykule p. t. „Czwarty polski uniwersytet” czytamy treściwy ustęp „o historii uniwersytetów w Polsce”, a dalej wiadomości o uniwersytecie w Lublinie i intencjach, jakie kierowały inicjatorów ku tego rodzaju przedsięwzięciu.

Oprócz powyższych wiadomości w rubryce p. t. „Ameryka i Polacy” przytacza „Przegląd” literaturę amerykańską w sprawie polskiej, dając krótkie wzmianki, poszczególnych wydawnictwach. Zeszyty uzupełnia artykuł poświęcony pamięci Bacciarellego, dający sylwetkę artysty.

Litewska agitacja na Podlasiu. Jak to widać z korespondencji „Dita” z Brzeźcia Litewskiego, Litwini pęczynają popierać w miarę środków i sił ukraińską agitację na Podlasiu. Oto bawił ostatnio w Brzeźciu na wizytacji grecko-katolickiej cerkwi tamtejszej znany działacz litewski, kanonik rzymskokatolicki Jerzy Narajewski, regens rzymskokatolickiego konsystorza w Sejnach. Otóż ksiądz kanonik Narajewski wzywał katolików ukraińskich, by nie dawali posłuchu agitatorom polskim, a starali się uniezależnić od kościoła katolickiego, opawanego przez Polaków, tak, jak to zrobili Litwini.

Sfalszowana statystyka. „Lietuvos Aidas” podaje dane o statystyce narodowościowej, przeprowadzonej w Wilnie w 1913 roku z inicjatywą ówczesnego gubernatora Wierownika przez miejscową policję. Wynik owego spisu miał być rzekomo taki, że na 96.521 katolików w 11 parafjach okazało się 22.279 Litwinów.

Oficjalne rezultaty tej statystyki dotychczas przechowywują się w kancelarii biskupiej i każdy może je oglądać. Wynik owego spisu przedstawia się, jak następuje: na 96.521 spisanych osób wogóle było Litwinów 2.227, czyli, że cyfry te zgadzają się najzupełniej z podanemi przez „Lietuvos Aidas”, z tą tylko różnicą, że pismo litewskie powiększyło liczbę Litwinów o jedną dziewiątkę, dopisaną z prawej strony cyfry ogólnej przez co suma została zwiększona mniej więcej dziesięciokrotnie.

Dodajmy, zaznacza „Dziennik Wileński”, że statystyka, przeprowadzona czasu okupacji przez władze niemieckie z udziałem przedstawicieli wszystkich narodowości, dała w wyniku również około 3000 Litwinów.

Starostwo Chełmskie. „Diło” lwowskie, powołując się na kijowską „Nową Radę” zamieszcza, informacje o „starostwie chełmskim” na podstawie wywiadu ze starostą Skoropys Joluchowskim. „Starostwo chełmskie zostało już zorganizowane i pracuje normalnie; językiem biurowym jest ukraiński. Do brani urzędniczy zabiegają o względy ludności; stosunki z władzami niemieckimi są zupełnie nawiązane. Dowództwo wojskowe niemieckie pomaga naszej administracji we wszystkich sprawach”.

Notabene starostwo chełmskie jest poza Chełmszczyzną.

Ukraińska Rada Narodowa w Paryżu i w Rzymie. „Ukr. Slovo” z 3 paźdz. zamieszcza z Genevy notatkę tej treści: „Prócz prof. Sawcenki i Eksemplarskiego, stojących na czele Ukr. rady narodowej w Paryżu, do jej prezydium należą też wyżsi oficerowie, jak gen. Łochwieckiej i Panczenko oraz pułk. Sidorenko.

„Goście ukraińscy — jak donoszą pisma włoskie — utworzyli również w Rzymie Ukr. radę narodową, której celem jest zaznajamianie tamtejszych kół politycznych z dążeniami kulturalnymi, ekonomicznymi i politycznymi Ukrainy”.

Przyczyny zerwania rokowań ukraińsko-rosyjskich. Rokowania rozbiły się o kwestję granic. Delegacja ukraińska na początku rokowań przedstawiła memorandum, zawierający po raz ostatni stanowcze sformułowanie warunków ukraińskich. W memorandum tym oświadczone, iż Ukraina może pertraktować z rządem sowieńskim tylko co do północnej granicy, zaś co do innych granic wszelką dyskusję odrzuca, powołując się na swój układ z 8 września z republiką dońska, określający granice wschodnią, oraz na fakt, iż na zachodzie i południu Ukraina nie styka się z terytorjami rosyjskimi. Nie uznaje również Ukraina stanowiska delegacji rosyjskiej, powołującej się na traktat brzeski oraz umowy dodatkowe, a żądającej od Ukrainy nieprowadzenia oddzielnych rokowań z Donem. Wreszcie proponowano w memorandum określenie granic północnych na podstawie etnograficznej. Delegacja rosyjska wywołała, że Ukraina nie może przyznawać sobie wszystkich praw z pokoju brzeskiego a równocześnie nie uznawać obowiązków z traktatu tego płynących. Pokój brzeski stworzył swego czasu niepodległą Ukrainę w obrębie dziewięciu gubernji ukraińskich. Gdy przedstawiciele Ukrainy oświadczyli, że od swojego stanowiska nie odstępują, nie pozostało nic innego, jak przerwać ro-

kwowania. Zaznaczyć wypada, że i Rosji i Ukrainie chodzi o posiadanie zagłębia węglowego, oraz Krymu.

Bolszewicy niemieccy w Rosji. Wśród kolonistów niemieckich odżyło w ostatnich tygodniach życie partyjne. Petersburska Agencja telegraficzna donosi o utworzeniu się partji komunistycznej w Saratowie, o niemieckim ruchu wydawniczym bolszewickim w okręgu nadwołżańskim. W Baczarze utworzyła się również organizacja komunistyczna, a sowieć okręgowy znacznie niebawem wydawać „Komunistę” w miejsce dawnego „Kolonisty”.

Czesi zażądali wycofania obcych wojsk z kraju. Czesi przedłożyli cesarzowi Karolowi swoje znane żądania, dotyczące samoistnego państwa czeskosłowackiego. Zażądali także między innymi cofnięcia wszystkich nie czeskich wojsk z kraju.

Anglia a Persja. W Anglii opinja poczyną zajmować się sprawą Persji. Wedle konwencji, zawartej między Rosją a Anglią przed kilkunastu laty, a utrzymywanej w najściślejszej tajemnicy, Persja podzielona była na sferę wpływów rosyjskich (na północy) i sferę wpływów angielskich (na południu), przyczem jednak we wszystkich sprawach — nawet w tych, które dotyczyły tylko jednego z obu mocarstw — Anglia i Rosja występowały wobec rządu teherańskiego solidarnie. Pamiętne jest usunięcie przed kilku laty wysokiego urzędnika faworyzującego zbytnio Anglików, usunięcie dokonane na skutek wspólnego żądania Rosji i Anglii. Do tak daleko idącej abnegacji zmuszała Anglię solidarność ze współniczką.

Obecnie, po zupełnym upadku wpływu rosyjskiego w Persji, wywołanym przez rozkład państwa carskiego, Anglia pozostała w Persji sama na placu. Tę korzyść pragnie ona oczywiście wyzyskać.

TELEGRAMY.

Deklaracja polska w delegacji austriackiej.

Wiedeń, 17 października. (W. A. T.) Polacy polscy, należący do delegacji austriackiej, złożyli na wczorajszym posiedzeniu delegacji następujące oświadczenie: Polscy członkowie delegacji oświadczają, uroczysto, że ogół polskich posłów parlamentarnych, zgodnie z opinią publiczną i ze stanowczą wolą wszystkich warstw ludności kraju, uważa deklarację, złożoną w dniu 2-im października 1918 r. przez partje polskie w parlamencie, jako jedyną polityczną podstawę narodu polskiego w monarchji, szczególnie zaś w Galicji, i uważają się od tej chwili za obywateli wolnego, zjednoczonego i niepodległego państwa polskiego, przyczem powołują się zarówno na powszechnie znane oświadczenie prezydenta Stanów Zjedn. Am. Półn., jak i na uznanie tego oświadczenia przez państwa centralne.

Polscy członkowie delegacji wzywają c. i k. rząd do poczynienia niezwłocznie koniecznych kroków, zmierzających do urzeczywistnienia zasad prezydenta Wilsona i do zrealizowania w sposób wyraźny prawa narodu polskiego do udziału w konferencji pokojowej, celem przeprowadzenia granic państwa i zawarcia niezbędnych traktatów ekonomicznych pomiędzy zwierzchniczym państwem polskiem a innymi częściami monarchji austriacko-węgierskiej”.

Federalizacja Austrii.

Wiedeń, 17 października. (W. A. T.) Ogłoszenie zapowiedzianego manifestu cesarza Karola o federalizacji Austrii oczekiwane jest dzisiaj. W manifeste tym cesarz Karol wypowie się za podstawami federacji, a jednocześnie wezwie narody do poczynienia przygotowań, mających na celu ukonstytuowanie się poszczególnych państw federacyjnych, Narodom Austrii przynależne będzie, na zasadzie prawa o samookreśleniu, prawo utworzenia państw samodzielnnych na obszarach przez nich zamieszkałych. Jednakże pewne sprawy ogólne podlegają mają kompetencji austriackiego państwa związkowego, pozostającego pod berłem Habsburgów. O Bukowinie nie będzie w manifeste mowy, gdyż stanowi ona przedmiot pertraktacji z Węgrami. Jak słychać, narazie przewidziane jest ukonstytuowanie się czterech państw, mianowicie: niemiecko-austriackiego, czeskiego, illiryskiego, składającego się ze słowiańskich części Styrii, Istrii i Dalmacji, oraz ukraińskiego, złożonego z obszarów Galicji wschodniej. Kwestja rumuńska i kwestja ewentualnego połączenia Bośni i Hercegowiny z Krocją i Sławonią podlega jeszcze dyskusji, gdyż sprawy te zasadniczo wchodzi w zakres interesów węgierskich. Również zrezygnowano z uregulowania sprawy polskiej w ramach przysięgłego

państwa związkowego, gdyż Korona zdecydowała się wykreślić polskie obszary Austrii ze stanu posiadania domu Habsbursko-Lotaryńskiego.

Obroń Polaków w Rosji.

Sztokholm, 16 października. (W. A. T.). Donoszą z Moskwy: Szef departamentu środkowo-europejskiego Radek zawiadomił listownie przedstawiciela rządu polskiego, że rząd Sowiecki wraz z uwięzieniami obywatela polskiego zawiadamiać będzie przedstawicielstwo w celu umożliwienia uwięzionemu poczynienia kroków prawnych dla obrony swojej.

Prezes ministrów ukraińskich o Galicji wschodniej.

Berlin, 17 października. (W. A. T.). Biuro Wolffa donosi z Kijowa: Jak donosi „Kijewska Mysl”, prezes ministrów Lyschub oświadczył przedstawicielom prasy, iż Rada ministrów ma nadzieję, że Ukraina, jako państwo samodzielne, reprezentowana będzie na konferencji pokojowej, gdyż nie tylko państwa centralne, lecz i państwa neutralne uznały Ukrainę. Wspomniany dziennik donosi następnie, że ukraińscy galicyjscy całą siłą przeciwdziałają grożącemu przyłączeniu Galicji wschodniej do Polski, gdyż Austria chce oddać Galicję Polsce. Galicyjscy Ukraińcy dążą do przyłączenia wschodniej Galicji do Ukrainy nawet w tym wypadku, gdyby Ukraina weszła w związek federacyjny z Rosją, byleby tylko nie należała do Polski.

Hr. Burian ustępuje.

Berlin, 16 października. (W. A. T.). „Lokal-anzeiger“ donosi z Wiednia: hr. Burian po wczorajszym exposé swojemu w delegacjach węgierskich wręczył cesarzowi prośbę o dymisję. W czasie przemowy Buriana nadeszła odpowiedź Wilsona, która, oczywiście, głoszone przez mówcę nadzieje rozwiła. Rzeczą jest zrozumiała, że hr. Burian wyciąga konsekwencje z położenia i ustępuje.

Kryzys w gabinecie austriackim.

Wiedeń, 17 października. (W. A. T.). W kołach parlamentarnych przypuszczają, że kroki zmierzające do utworzenia nowego austriackiego gabinetu poczynione będą dopiero po otrzymaniu odpowiedzi Wilsona na notę austriacko-węgierską. Następnie przypuszczają, że narady delegacji, a raczej komisji delegacji, ulegną przerwie.

Król nie przyjął dymisji dr. Wekerle'go.

Budapeszt, 16 października. (W. A. T.). Król przyjął dziś na posłuchaniu dr. Wekerle'go i oświadczył mu, że wręzionej prośby o dymisję nie przyjmuje, gabinet bowiem posiada pełne jego zaufanie.

Warunek zawieszenia broni.

Haga, 17 października. (W. A. T.). Londyński korespondent Nieuwe Courant dowiaduje się, że jednym z warunków zawieszenia broni ma być cofnięcie się wojsk niemieckich za linię Renu, oraz zajęcie przez wojska koalicyjne najważniejszych przyczółków mostowych na Renie.

Rokowania pokojowe Turcji z koalicją.

Haga, 16 października. (W. A. T.). „Evening News“ donosi: Turecka nota pokojowa przesłana została przez rząd amerykański rządowi angielskiemu. Anglia żądać będzie bezwzględnej kapitulacji.

Wiedeń, 17 października. (W. A. T.). Wedle nadeszłych tutaj informacji, toczą się w Mytylenie i Smyrnie oddzielne rokowania pokojowe pomiędzy koalicją a Turcją, przyczem mają się one już ku końcowi. Wiedeński ambasador turecki, Hilmi-pasza, zapytany w tej sprawie, oświadczył, że nie mu o tem niewiadomo. Już kilka dni temu nadeszła wiadomość, że przyjaźnie usposobiony dla koalicji gubernator Smyrny, Rahmi-bej, wysłał delegację w celu wejścia w kontakt z przedstawicielami koalicji.

Posiedzenie angielskiej Izby Gmin.

Londyn, 16 października. (W. A. T.). Izba gmin zebrała się dziś po ferjach letnich. Udział posłów dość liczny, nastroj naogół wesoły. Wniesiono wielką liczbę interpelacji w sprawie obchodzenia się Niemców z angielskimi jeńcami wojennymi i w sprawie środków odwetowych. Cave oświadczył, że co się tyczy Turcji, warunkiem przedwstępnym do zawieszenia broni winno być bezwarunkowe wydanie angielskich jeńców wojennych. Bonar Law oświadczył w odpowiedzi na interpelację, że w chwili obecnej nie jest rzeczą wskazaną dawać wyjaśnienia w sprawie operacji wojennych lub akcji pokojowej.

Nowy zamach na Lenina.

Lipsk, 17 października. (W. A. T.). Kijowski korespondent „Leipziger Abendztg.“ telegrafuje, że w Kursku dokonano nowego zamachu na Lenina. Sprawca zamachu jest członkiem Ligi zemsty nazwiskiem Dwanicki. Lenin otrzymał ranę postrzałową ramienia. Sprawca został aresztowany.

Sprawa Caillaux.

Paryż, 17 października. (W. A. T.). Agencja Havasa donosi: Rada ministrów wydała rozporządzenie, wyznaczające posiedzenie najwyższego trybunału na dzień 29 b. m. w celu wydania wyroku w sprawie o zamachy przeciwko bezpieczeństwu państwa i pozostającą w związku z niemi działalność, o której jest mowa w akcie oskarżenia przeciwko b. ministrowi Caillaux Loustalot i Conti.

Ostatnie wiadomości.

KOMUNIKAT URZĘDOWY NIEMIECKI.

Urzędowo. Wielka Kwatera Główna. Dnia 17 października 1918 r.

ZACHODNI TEREN WALK.

Grupa wojsk ks. Ruprecht.

Na polu walk we Flandrii cofnęliśmy nasz front na linię Torhout-Koolskamp-Ingelmünster i w związku z tem poza rzekę Lys po silnym ogniu działowym na opuszczony teren nieprzyjacieli zbliżyliśmy się do naszych nowych stanowisk. Zaatakował on je przy pomocy znacznych sił po obu stronach od Koolskamp, pod Torhout i pod Ingelmünster atakami częściowymi. Również gwałtownymi były ataki na froncie Lys pod Kortryk i Menen. Wszędzie wroga odparliśmy. Przeciwko naszemu nowemu frontowi pomiędzy Lille a Douai wróg postępował aż do linii Capinghem-Allenes les Marais-Oignies. W odcinku Selle nieprzyjacieli wtargnął pod Haussy do naszych linii. Bataljony rowerzystów odrzuciły wroga w kontrataku z powrotem i zdobyły dawne stanowiska. Ostrzelanie miasta Denain przez artylerię angielską trwa, pociągając za sobą wiele ofiar z pośród cywilnej ludności francuskiej, zmuszając ją do ucieczki.

Grupa wojsk niemieckiego następcy tronu.

Na froncie Oisy chwilowo walka artyleryjska. Ponowne ataki francuskie na północ od Origny zostały odparte. Nad Aire i nad Aisne rozchwały się silne ataki francuskie przed naszymi stanowiskami na zachód od Grand-Pré.

Grupa wojsk Gallwiza.

Na wschód od rzeki Aire odparliśmy ataki amerykańskie, skierowane głównie przeciwko Champagne Ille i Landres. Obie te miejscowości utrzymaliśmy. Wyżyny na południow-wschód od Landres po zmiennych walkach pozostały w rękach wroga. Na wschodnim brzegu Mozy rozchwały się również ataki nieprzyjaciela. Podczas walk obronnych przed nieprzyjacielskimi wozami pancernymi, przy których pomocy nieprzyjacieli zaatakował nas na zachód od Flabas, odznaczyła się szczególnie I dywizja landwery.

POŁUDNIOWO-WSCHODNI TEREN WALKI: Na naszym froncie pomiędzy Jagodina a Niszem nieprzyjacieli dotarł do zachodniego brzegu Morawy pod Kruszewacem i Aleksinacem. Częściowe ataki, podjęte z tej linii zostały odparte.

Pierwszy generał-kwatermistrz Ludendorff.

REPERTUAR TEATRÓW WARSZAWSKICH.

Teatr Wielki. Dziś „Halka”, jutro „Carmen”.
Teatr Rozmaitości. Dziś i jutro „Grzech Napoleona”.
Teatr Letni. Dziś i jutro „Teodor i S-ka”.
Teatr Nowości. Dziś „Targ na dziewczęta”, jutro „Hrabia Luxemburg”.
Teatr Polski. Dziś i jutro „Don Juan”.
Teatr Mały. Dziś i jutro „Flirt”.

Z giełdy.

Warszawa, d. 17.X 1918 r.

Obligacje m. Warszawy 4 1/2%	—	—
6%	208,00	209,00
5% Obl. B. Ziemiańsk. za Mk. 100	211,50	209,00
Listy ziemskie 4 1/2%	—	—
4%	202,75	200,75
Listy miejskie 5%	185,50	183,50
4 1/2%	—	—
” m. Łodzi 5%	—	—
4 1/2% VI S.	—	—
Waluta: Ruble (500)	138,00	136,50
(100)	143,00	—
Korony	56,25	57,00

PROJEKT KONSTYTUCJI PAŃSTWA POLSKIEGO i ORDYNAJJI WYBORCZEJ SEJMOWEJ. 147

Projekt był opracowany przez Komisję sejmowo-konstytucyjną T. R. S., a wydany został przez rząd polski. Cena: tomu I i II po mk. 4, III 5.50, IV 7.50. Skład główny w księgarni Gebethnera i Wolffa.

Warszawska Filja Tow. ubezpieczeń na życie „L'Urbaïne” podaje do publicznej wiadomości, że polisa Nr. 95020/13436, wystawiona na imię Adama Szezepana Piotrowskiego — została zagubiona. Polisa ta będzie uznana za nieważną, jeżeli nie będzie przedstawiona w ciągu 6 miesięcy od daty ostatniego ogłoszenia.

Zarząd Towarzystwa Akcyjnego CUKROWNI „OPOLE LUBELSKIE“

ma zaszczyt prosić pp. akcjonariuszów o przybycie na Zwyczajne Ogólne Zebranie, odbyć się mające w dniu 6-ym listopada r. b. o godzinie 5-ej po południu w lokalu Stowarzyszenia Techników przy ulicy Cackiego Nr. 3 w Warszawie.

Porządek dzienny obejmuje: a) Wysłuchanie i zatwierdzenie sprawozdania i bilansu za rok operacyjny 1914/15. b) Odezytanie protokołu Komisji Rewizyjnej. c) Wysłuchanie sprawozdania Zarządu o stanie interesów Towarzystwa w chwili obecnej. d) Wybór jednego członka Zarządu i jednego Zastępcy. e) Wybór 5-ciu członków Komisji Rewizyjnej. f) Wnioski Zarządu. g) Wnioski Akcjonariuszów. 158

Towarzystwo Akcyjne „ZIEMIANIN“

z kapitałem zakładowym koron 1.500.000 podnosi takowy do wysokości 6.000.000 koron, wypuszczając akcje po 2.000 koron sztuka na sumę 4.500.000 koron.

Wpłaty na akcje przyjmuje Bank Handlowy w Warszawie Oddział w Lublinie.

Za akcje nabyte przed d. 1 listopada r. b. Tow. Ake. „Ziemianin“ wypłaci dywidendę całkowitą za rok bieżący.

Za akcje nabyte od dnia 1 listopada do d. 30 grudnia włącznie dywidenda wypłacona będzie w stosunku półrocznym.

Za akcje nabyte w terminie od 1 stycznia 1919 r. do 1 kwietnia tegoż roku wypłacona będzie dywidenda w stosunku do jednego kwartału.

151

Towarzystwo akcyjne „Ziemianin“ w Zamościu.